

ster-Norrlands, Westerbottens och Norrbottens län i en till Kongl. Maj:t år 1856 ingifven petition sjelfve begärt bland andra stadganden följande:

“4:o. Har sågverksegare timmer på skatteskog sig tillhandlat eller sådant köpt af annan, som efter särskilda tillståndsresolutioner egt timmer från Kronans skogar afverka, vare han äfven skyldig att derom hos vederbörande jägeribetjent anmälan göra och denne att sådant timmer vederbörligen *afmärka* på sätt och tid ofvan (om timmer från Kronans skogar) sagdt är.“

Om ett sådant stadgande på den tiden, då jägeribetjoningens antal i de norra länen var högst obetydligt, icke synts sågverksegarne sjelfve opraktiskt eller hinderligt, så måste det numera då 42 högre skogstjenstemän enligt statskalendern finnas anställda eller skola anställas i dessa län, icke vara alldeles överkställbart.

Med afseende härå och utan att tilltro mig med full visshet bedöma lämpligheten af de föreslagna åtgärderna, har jag inom Utskottet varit af den mening, att hemställen borde göras:

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes anbefalla vidtagande af erforderliga åtgärder för utöfvande af kontroll öfver afverkningen från Kongl. Maj:ts och Kronans samt öfriga under allmän uppsigt och vård stående skogar i de Norrländska länen, på det att olaga afverkan derå må förebyggas, eller åtminstone i möjligaste måtto inskränkas.

samt af Herrar *Holmberg* och *Ribbing*, hvilka instämde med Herr Grefve Sparre.

N:o 76.

Ank. till Riksd. Kansli d. 4 Maj 1867, kl. 2 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af Riksdagens Justitie-ombudsmans framställning rörande åtgärder till domstols-arkivens bevarande.

Då Riksdagens Justitie-ombudsman uti sin till innevarande Riksdag afgifna embetsberättelse förnyat en af honom i berättelsen till nästföregående Riksdag gjord framställning, hvars behandling då icke lærer medhunnits, angå-

ende vidtagande af vissa åtgärder till domstolsarkivens bevarande, åligger det Lag-Utskottet, jemlikt 42 § Riksdags-ordningen, att underställa detta ärende Riksdagens pröfning och dervid afgifva eget utlåtande i ämnet.

Utskottet har inhemtat, hurusom Justitie-ombudsmannen i sistberörda berättelse anført, det han under sina embetsresor icke sällan iakttagit, att domstolarnes arkiv, särdeles Häradsrätternas, icke varit på ett tillfredsställande sätt förvarade och vårdade. Genom framställningar, dels till Domhufvänderne, dels till Konungens Befallningshafvande, hade det lyckats Justitie-ombudsmannen att, i följd af häradsboernes beredvillighet, på flera ställen få dylika olägenheter afhjulpna, men någon gång hade svårigheter yppat sig, i anledning af lagstiftningens ofullständighet i detta ämne. 26 Kap. 4 § Byggningsbalken stadgade nemligen att, "Tingsbyggning skall hvart härads bygga", att "der skall vara stufva så stor som tarivas och två kamrar," samt att "vid hvart tingsställe skall ock ett fängelse vara;" men till förvarande af handlingar, som häradet anginge, omnämndes ej något rum vidare. än i 2 Kap. 7 § Rättegångsbalken der det hette, att å hvar tingsstad "skall *Härads-kista* vara: der gömmes häradets insegel, Riksdagsbeslut, allmänna stadgar och de handlingar som häradet angå." Dylika kistor funnos ännu merändels vid tingsstäderna, men det vore uppenbart, att nu för tiden en kista ej kunde rymma allt hvad sålunda uppräknats. Första och enklaste vägen till ordnande af denna angelägenhet kunde väl synas vara den att lagstiftningen i ämnet fullkomnades och häraderna förpligtades att inrätta ändamålsenliga förvaringsrum för sina handlingar; men det vore ingalunda afgjort, om det skulle vara lämpligt att hafva hvarje härads arkiv vid häradets tingstad, så länge ännu samma domsaga merändels utgjordes af flera härader eller tingslag, eller om det icke vore ändamålsenligare att hafva hela domsagans arkiv vid domarens boställe, eller, der sådant ej finnes vid något af de förenade häradernas tingställen, företrädesvis vid det, som vore beläget närmast domarens bostad. Någon gång hade nemligen fråga uppstått, huruvida en domhufvande, då hos honom begärdes afskrift eller utdrag af en handling, som förvarades i ett aflägsset härads arkiv, vore pligtig att, utan ersättning för resekostnaden, begifva sig till arkivet för att skaffa den äskade afskriften; och om äfven denna tvistefråga kunde genom lagstiftningen undanrödjas, skulle dock kvarstå den olägenhet, att domaren icke vore i tillfälle att egna nödig eftersyn åt flera på spridda och aflägsna ställen befintliga arkiv. Justitie-ombudsmannen erinrade därför om det länge eftersträfvade önskningsmålet, att domstolarne på landet måtte blifva permanenta, och hvarje domare bekomme allenast en tingstad. Då detta emellertid ej kunde ske med mindre än att flera härader förenades till ett tingslag, skulle det vara ändamålsvidrigt att nu pålägga hvarje härads skyldighet att förskaffa sig lämplig arkivlokal,

lokal, om sådan icke redan funnes, helst som, efter det nämnda omorganisation försiggått, gemensam tingsbyggnad och gemensamt arkiv borde inrättas på den gemensamma tingstaden. Dessa omständigheter skulle, efter Justitie-ombudsmannens förmenande, för närvarande afhålla lagstiftaren från att lemna sådana föreskrifter, som kunde åstadkomma någon väsentlig förbättring i sättet för arkivens förvaring och vårdande.

Emellertid vore det obestridligt, att genom bristande vård och eftersyn en icke ringa del af dessa arkivs innehåll årligen ginge förlorad. Denna förlust vore lika stor som oersättlig. Många af arkiven innehölle nemligen domböcker och handlingar af betydlig ålder, dyrbara skatter af upplysningar rörande förfädrens rättsförhållanden, seder och bruk, sådana de i längesedan förflutna tider framställt sig i rättegångsförhandlingar och inför domstolarne, och angående dessa domstolars sammansättning och arbetsordning, samt deras uppfattning och tillämpning af då gällande lagar. Bland de gamla handlingarne funnes sådana, som lemnade viktiga och afgörande upplysningar i eganderätts-, rågångs- och arfs-frågor, samt således utgjorde grunden för enskilda personers äfvensom större och mindre samhälligheters rättsförhållanden.

Enär nu, på sätt ofvan vore förmäldt, åtminstone den äldsta och dyrbaraste delen af de flesta arkivens innehåll hotades med förstöring, syntes det Justitie-ombudsmannen att något borde göras för att rädda hvad som ännu vore i behåll, hvarföre Justitie-ombudsmannen hos Rikets Ständer hemställde: att hvad af domböcker, tänkeböcker och andra dylika rättsskipningen rörande handlingar, som finnes uti arkiven i landsorten, tillhörande tiden före 1736, då vår nu gällande lag trädde i verksamhet, sammanfördes och för framtiden förvarades i hufvudstaden, under vård och tillsyn af Kongl. Riksarkivets embets- och tjänstemän; dock att någon bortflyttning af dessa äldre handlingar endast borde ifrågakomma, der vederbörande städer, härader och tingslag antingen lemnade bifall eller underlåte att sjelfva taga vederbörlig vård om handlingarne.

De skäl, som för handlingarnes noggrannare vård och de äldre handlingarnes flyttning af Justitie-ombudsmannen blifvit anförda, synas Utskottet fullt giltiga; men, enär på sätt Justitie-ombudsmannen äfven anmärkt, frågan om de lagförändringar, som för det åsyftade ändamålet vinnande kunna vara erforderliga, i väsentlig mån beror af möjligheten att kunna åstadkomma en för hvarje domsaga gemensam tingstad med ett likaledes för domsagan gemensamt arkiv, och, efter hvad Utskottet inhemtat, Rikets Ständer vid sistlidna riksdag i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med tillkännagifvande att Rikets Ständer för sin del ansåge en förändring i Häradsrätternas arbetssätt vara af behovet synnerligen påkallad, hemställt att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga nödiga åtgärder för att förbereda och, så fort ske kunde, för Riksdagen framlägga för-

slag till lagens ändrande, i syfte bland annat att Häradsrätterna så vidt möjligt förvandlades till permanenta domstolar och såsom vilkor för verkställighet häraf hvarje domsaga bildade endast en jurisdiktion och hade en för alla häraderna gemensam tingstad; så har Utskottet i anseende till det samband, som sistberörda ärende erhåller med det nu förevarande funnit sig, i anledning af Justitie-ombudsmannens omförmälda framställning, icke böra tillstyrka Riksdagen annan åtgärd, än att

i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla att Kongl. Maj:t täcktes, i sammanhang med pröfningen af Rikets Ständers vid nästlidna riksdag aflättna underdåniga begäran om förslag till förändrade lagstadganden beträffande Häradsrätternas jurisdiktion och arbetssätt, tillika taga i nådigt öfvervägande hvilka åtgärder, till bevarande af underdomstolarnes arkiver, må finnas lämpliga.

Stockholm den 3 Maj 1867.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.